

відправник
Департамент інформації
та комунікацій з
громадськістю
Секретаріату Кабінету
Міністрів України

ВІСНИК

ГРОМАДСЬКИХ РАД

одержувач
член громадської ради
при органі виконавчої
влади

№ 2 (2), листопад 2011

ЗМІСТ

Вітальне слово 1

Рубрика «Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, сприяння розвитку громадянського суспільства»:

Уряд створює прозорі умови фінансової підтримки програм, проектів, заходів громадських організацій та творчих спілок 2

Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1049 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» 4

Рубрика «Знайомтесь: громадська рада»:

Інтерв'ю з головою громадської ради при Закарпатській облдержадміністрації 10

Рубрика «Дізнатися більше»:

Громадська експертиза в діяльності громадської ради. Як сільська громадська організація провела громадську експертизу діяльності районної державної адміністрації 15

Участь громадських рад у проведенні консультацій з громадськістю. Як громадська рада при Мінприроди відстояла необхідність проведення широкого громадського обговорення 19

Пункти доступу громадян до інформації органів державної влади у бібліотеках України (Мережа ПДГ) 22

Рубрика «Україна і світ»:

Механізми висування представників неурядових організацій до складу консультативно-дорадчих органів у країнах Європи 23

Рубрика «Моя думка»:

Черненко М. Як нам навчити громадську раду? 26

Орлов М. Громадські ради. Що їм під силу в типовому райцентрі? 27

Вітаємо всіх громрадівців!

Пропонуємо вашій увазі другий номер інформаційного бюлетеню «Вісник громадських рад». За час, що пройшов з моменту виходу першого номеру бюлетеню, ми отримали від вас багато відгуків щодо його корисності та пропозицій, як зробити «Вісник» ще кращим. Дякуємо за підтримку.

У цьому номері ми підготували для вас такі матеріали.

У рубриці «Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, сприяння розвитку громадянського суспільства» ви зможете ознайомитись з нещодавнім рішенням Кабінету Міністрів України про затвердження єдиного Порядку проведення конкурсу з визначення програм, проектів, заходів, розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надаватиметься фінансова підтримка.

Рубрика «Знайомтесь: громадська рада» вже вдруге знайомить вас з досвідом роботи ваших колег. У цьому номері знайомство відбудеться з громадською радою при Закарпатській обласній державній адміністрації. Голова цієї громадської ради Федір Харута поділиться своїми думками про формування громадської ради, пошуки нею ефективних шляхів налагодження діалогу з облдержадміністрацією.

Аналіз пропозицій та зауважень громадськості свідчить, що на сьогодні досить актуальним залишається питання удосконалення механізму формування громадських рад. Тому у рубриці «Україна і світ» представлено аналіз механізмів висування представників неурядових організацій для участі в державних комісіях, робочих групах і консультативних радах у країнах Центральної і Східної Європи, принципи відбору кандидатур до їх складу.

У рубриці «Дізнатися більше» до вашої уваги рекомендації щодо участі громадських рад у підвищенні

Це видання здійснено за підтримки Відділу демократії і врядування Місії USAID в Україні, Молдові та Білорусі відповідно до умов гранту № AID 121-A-00-03-00008 (Програма сприяння Парламенту II: Програма розвитку законотворчої політики).

Думки і твердження, висловлені в публікаціях, відображають особисту позицію авторів і можуть не збігатись з позицією USAID, ПСП II та Університету штату Огайо.

Електронна версія видання розміщена на урядовому сайті «Громадянське суспільство і влада»: <http://civic.kmu.gov.ua/civic/control/uk/> та ПСП II: <http://pdp.org.ua/materials-pdp>

ефективності консультацій з громадськістю, що проводяться органами виконавчої влади. Крім того, ви дізнаєтесь більше про механізм проведення громадської експертизи. Зазначені методичні матеріали проілюстровані прикладами успішного досвіду ваших колег.

З великою приємністю повідомляємо вам, що рубрика «Моя думка» у цьому випуску вже наповнена. До вашої уваги пропонуються думки представників громадських рад при Київській міській держадміністрації та Золотоніській районській держадміністрації.

Нагадуємо, наше видання надає членам громадських рад трибуну для того, щоб висловити

думки з питань взаємодії влади та громадськості, поділитися важливим досвідом такої взаємодії. Тож надсилайте такі матеріали на електронну адресу: **gromrada@kmu.gov.ua**.

Сподіваємося, що цей номер «Вісника громадських рад» стане корисним джерелом інформації для команди активних і небайдужих до долі нашої країни громадян, які є членами громадських рад при органах виконавчої влади. ✱

Департамент інформації
та комунікацій з громадськістю
Секретаріату Кабінету Міністрів України

Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, спрямовані на розвиток громадянського суспільства»

Уряд створює прозорі умови фінансової підтримки програм, проектів, заходів громадських організацій та творчих спілок

Враховуючи важливість суспільно корисної діяльності громадських організацій і творчих спілок, у державному та місцевих бюджетах щорічно передбачаються кошти на фінансову підтримку програм, проектів або заходів цих інститутів громадянського суспільства. Розподіл таких коштів здійснюється органами виконавчої влади за різними процедурами, що не сприяє прозорості надання фінансової підтримки, несе ризик вчинення корупційних правопорушень.

У зв'язку з цим Кабінет Міністрів України затвердив єдиний для усіх органів виконавчої влади **Порядок проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка (постанова від 12 жовтня 2011 р. № 1049)**. Це урядове рішення відповідає завданням Концепції сприяння орга-

нами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства (розпорядження Кабінету Міністрів від 21 листопада 2007 р. № 1035) щодо створення сприятливих умов для діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема запровадження механізмів їх підтримки на конкурсних засадах.

Уряд встановив чітку процедуру організації та проведення конкурсу з визначення програм, проектів, заходів громадських організацій та творчих спілок, для виконання (реалізації) яких надаватиметься підтримка за рахунок коштів як державного, так і місцевих бюджетів, а також порядок проведення моніторингу їх виконання (реалізації).

Зокрема, Порядком передбачено обов'язок органу виконавчої влади (організатор конкурсу) оприлюднювати оголошення про проведення конкурсу на власному офіційному веб-сайті, в інший прийнятний спосіб, а також на урядовому веб-сайті

“Громадянське суспільство і влада” (у разі надання підтримки з коштів державного бюджету). Для розгляду конкурсних пропозицій та проведення моніторингу виконання програм (реалізації проєктів, заходів) організатор конкурсу повинен утворити конкурсну комісію, половину чисельності якої складатимуть представники громадськості – голова громадської ради при відповідному органі виконавчої влади, представники громадських організацій, творчих спілок, наукових установ, фахівці відповідно до тематики конкурсу. Водночас членом комісії не може бути особа, що є керівником, членом керівних органів або працівником громадської організації, творчої спілки, яка подала конкурсну пропозицію для участі в конкурсі. Член комісії, у якого буде виявлено конфлікт інтересів, виводитиметься з її складу, а прийняте рішення підлягатиме перегляду.

Важливою складовою проведення конкурсу стане відкритий захист конкурсних пропозицій керівниками відповідних громадських організацій, творчих спілок. Оцінюватимуть пропозиції члени конкурсної комісії індивідуально за шкалою від 0 до 10 балів за такими критеріями:

- відповідність цілям та пріоритетним завданням, які визначив організатор конкурсу;
- очікувана результативність програми, проєкту, заходу;
- ефективність використання передбачених бюджетних коштів;
- повнота охоплення цільової аудиторії;
- інноваційність;
- рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення учасника конкурсу, досвід діяльності у відповідній сфері;
- спроможність учасника конкурсу продовжувати виконання програми (реалізацію проєкту, заходу) або здійснювати подібні заходи після припинення фінансової підтримки.

Конкурсна комісія підсумовуватиме оцінки конкурсних пропозицій, після чого прийматиметься рішення про визначення переможців. На підставі цього рішення орган виконавчої влади укладатиме договори про виконання програми, реалізацію проєкту, заходу. Рішення про визначення переможців в обов'язковому порядку буде оприлюд-

нуватися на офіційному веб-сайті органу, а також урядовому веб-сайті “Громадянське суспільство і влада” (у разі надання підтримки з коштів державного бюджету). Крім того, забезпечуючи прозорість виконання програм, реалізації проєктів (заходів), організатор конкурсу розміщуватиме на власному веб-сайті розроблені переможцями плани заходів та іншу інформацію.

Для забезпечення ефективності фінансової підтримки передбачено проведення органом виконавчої влади щоквартального моніторингу виконання програм, реалізації проєктів, заходів та оприлюднення його результатів на власному офіційному веб-сайті. Також після завершення відповідної діяльності громадських організацій, творчих спілок орган готуватиме підсумковий висновок, який оприлюднюватиметься на його офіційному веб-сайті та урядовому веб-сайті “Громадянське суспільство і влада” (у разі надання підтримки з коштів державного бюджету). Це дозволить громадянам та їх об'єднанням самостійно оцінити ефективність виконання програми, реалізації проєкту (заходу). Крім того, важливо, що на підставі підсумкового висновку конкурсна комісія може визнати, що програму (проєкт, захід) не виконано (не реалізовано). У такому разі орган виконавчої влади може прийняти рішення про повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету.

Необхідно зазначити, що Порядок проведення конкурсу з визначення програм (проєктів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка, розроблявся робочою групою, до складу якої входили представники інститутів громадянського суспільства. Крім того, у 2010 р. відбулось обговорення проєкту документу з громадськими радами при центральних і місцевих органах виконавчої влади.

Передбачається, що затверджений Урядом Порядок забезпечить прозорі умови розподілу бюджетних коштів для підтримки програм, проєктів, заходів громадських організацій і творчих спілок та посилить можливість цих інститутів громадянського суспільства здійснювати суспільно корисну діяльність. *

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 12 жовтня 2011 р. № 1049

Київ

Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка

З метою здійснення фінансової підтримки програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка (далі – Порядок), що додається.

2. Міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади:

подати у двомісячний строк пропозиції щодо приведення актів Кабінету Міністрів України у відповідність з Порядком;

привести власні нормативно-правові акти у відповідність з Порядком.

3. Рекомендувати органам місцевого самоврядування застосовувати Порядок під час визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів місцевих бюджетів.

4. Визнати такими, що втратили чинність, постанови Кабінету Міністрів України згідно з переліком, що додається.

Прем'єр-міністр України
Інд. 17

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 жовтня 2011 р. № 1049

ПОРЯДОК

проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка

1. Цей Порядок установлює процедуру організації та проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка (далі – програми (проекти, заходи) за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів (далі – бюджетні кошти), та моніторингу їх виконання (реалізації).

Дія цього Порядку не поширюється на передбачені законами України випадки надання фінансової підтримки за рахунок бюджетних коштів всеукраїнським фізкультурно-спортивним товариствам, громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості, для виконання програм і здійснення заходів аерокосмічного профілю серед дітей та молоді, всеукраїнським громадським організаціям інвалідів і ветеранів та їх спілкам для проведення їх керівними органами заходів, передбачених статутними документами (асамблеї, з'їзди, пленуми, засідання ради, президії, правління, конференції, загальні збори), підтримки підприємств та організацій невинробничої сфери УТОґу та УТОСу, а також підприємств та об'єднань зазначених товариств, які спрямовують бюджетні кошти на утримання власних соціально-культурних підрозділів, національним творчим спілкам та їх регіональним осередкам.

2. Терміни, що використовуються в цьому Порядку, мають таке значення:

захід – сукупність дій, необхідна для виконання громадською організацією, творчою спілкою конкретного завдання у рамках програми або проекту чи окремо протягом визначеного періоду часу;

конкурсна документація – комплект документів, які розробляються організатором конкурсу і містять вимоги до підготовки громадськими організаціями, творчими спілками конкурсних пропозицій;

конкурсна пропозиція – комплект документів, які готуються учасником конкурсу та подаються організаторові конкурсу;

організатор конкурсу – центральний або місцевий орган виконавчої влади, що є розпорядником бюджетних коштів;

програма – комплекс завдань та заходів, що розроблені і здійснюються громадською організацією, творчою спілкою з метою розв'язання найважливіших проблем розвитку держави та суспільства і розраховані на довгостроковий період;

проект – комплекс заходів, що розроблені і здійснюються громадською організацією, творчою спілкою і спрямовуються на досягнення певної мети протягом визначеного періоду часу (як правило, не більше одного року);

учасник конкурсу – громадська організація, творча спілка.

3. Оголошення про проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка (далі – конкурс), та вимоги до конкурсної пропозиції оприлюднюються організатором конкурсу за 30 днів до закінчення приймання документів на власному офіційному веб-сайті та в інший прийнятний спосіб. У разі коли фінансова підтримка програм (проектів, заходів) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, організатор конкурсу надсилає у зазначений строк відповідну інформацію Секретаріату Кабінету Міністрів України для розміщення на урядовому веб-сайті "Громадянське суспільство і влада".

Конкурс проводиться після прийняття державного (місцевого) бюджету на відповідний бюджетний період.

4. У конкурсній документації зазначаються: цілі та пріоритетні завдання, які відповідають загальнодержавним та/або регіональним програмам і на реалізацію яких повинні спрямовуватися програми (проекти, заходи), що подаються для участі у конкурсі;

перелік видів діяльності, що можуть бути підтримані організатором конкурсу, їх цільова аудиторія;

граничний обсяг фінансування за рахунок бюджетних коштів програм (проектів, заходів);

вимоги до конкурсної пропозиції; адреса, за якою приймаються конкурсні пропозиції;

умови та строки подання конкурсних пропозицій;

строки проведення конкурсу.

Конкурсна документація також повинна містити зразки форм документів, затверджених організатором конкурсу.

5. Конкурсні пропозиції можуть подаватися громадськими організаціями, творчими спілками, які є юридичними особами, зареєстрованими в установленому порядку не пізніше ніж за два роки до оголошення конкурсу.

У разі коли фінансова підтримка для виконання програм (реалізації проектів, заходів) здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, конкурсну пропозицію можуть подавати громадські організації та творчі спілки, які мають всеукраїнський статус.

Громадська організація, творча спілка може подавати на конкурс кілька конкурсних пропозицій.

6. Конкурсні пропозиції подаються організаторові конкурсу у друкованій та електронній формі за адресою та у строк, визначені в оголошенні про проведення конкурсу.

Організатор конкурсу видає учасникові конкурсу довідку із зазначенням дати надходження конкурсної пропозиції.

Подана конкурсна пропозиція не повертається учасникові конкурсу.

7. Конкурсна пропозиція містить:

заяву про участь у конкурсі, складену за формою, що затверджена організатором конкурсу, із зазначенням найменування громадської організації, творчої спілки та назви програми (проекту, заходу) за підписом керівника або уповноваженої особи громадської організації, творчої спілки, скріпленим її печаткою (у разі наявності);

виписку з ЄДРПОУ, копію статуту (положення) громадської організації, творчої спілки, завірені в установленому порядку;

копію рішення органу державної податкової служби про включення громадської організації, творчої спілки до Реєстру неприбуткових установ та організацій;

копію податкового звіту громадської організації, творчої спілки за попередні два роки;

опис та кошторис витрат, необхідних для виконання програми (реалізації проекту, заходу), за формою, що затверджена організатором конкурсу. Опис програми (проекту, заходу) повинен містити мету і завдання, план виконання із зазначенням строків та відповідальних виконавців на кожному етапі, очікувані результати та конкретні результати показники виконання програми (реалізації проекту, заходу), інформацію про цільову аудиторію, залучені до виконання програми (реалізації проекту, заходу) інші громадські організації, творчі спілки, способи інформування громадськості

про хід виконання програми (реалізації проекту, заходу), детальний розрахунок витрат та джерела фінансування;

листи-підтвердження від інших громадських організацій, творчих спілок, залучених до виконання програми (реалізації проекту, заходу);

інформацію про діяльність громадської організації, творчої спілки, зокрема про досвід виконання програм (реалізації проектів, заходів) протягом останніх двох років за рахунок бюджетних коштів та інших джерел фінансування, джерела фінансування громадської організації, творчої спілки, її матеріально-технічну базу та кадрове забезпечення.

Конкурсна пропозиція складається державною мовою.

Відповідальність за достовірність інформації, що міститься у конкурсній пропозиції, покладається на учасника конкурсу.

8. Громадські організації, творчі спілки не допускаються до участі в конкурсі у разі, коли:

документи, що входять до складу конкурсної пропозиції, містять недостовірну інформацію про громадську організацію, творчу спілку;

громадська організація, творча спілка не відповідає вимогам пункту 5 цього Порядку;

громадська організація, творча спілка відмовилася від участі у конкурсі шляхом надсилання організаторові офіційного листа;

громадська організація, творча спілка перебуває у стадії припинення;

конкурсну пропозицію подано після закінчення встановленого строку, не в повному обсязі або з порушенням вимог пункту 7 цього Порядку;

програма (проект, захід), зазначені у конкурсній пропозиції, не відповідають загальнодержавному та/або відповідному адміністративно-територіальному рівню виконання (реалізації);

передбачена конкурсною пропозицією діяльність спрямовується на підтримку політичних партій;

установлено факт порушення громадською організацією, творчою спілкою вимог бюджетного законодавства у попередньому бюджетному періоді.

9. Для розгляду конкурсних пропозицій та проведення моніторингу виконання програм (реалізації проектів, заходів) організатор конкурсу утворює конкурсну комісію у складі не менш як семи осіб та затверджує її персональний склад. Головою конкурсної комісії призначається представник організатора конкурсу.

Конкурсна комісія затверджує на першому засіданні регламент своєї роботи.

10. До складу конкурсної комісії включаються представники організатора конкурсу, голова (уповноважений представник) громадської ради, утвореної при організаторові конкурсу відповідно до

постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" (Офіційний вісник України, 2010 р., № 84, ст. 2945), представники громадських організацій, творчих спілок, наукових установ і фахівці відповідно до тематики конкурсу.

Чисельність представників організатора конкурсу не повинна перевищувати половини від кількості членів конкурсної комісії (далі – члени комісії).

Члени комісії виконують свої повноваження на громадських засадах.

Не може бути членом комісії особа, що є керівником, членом керівних органів або працівником громадської організації, творчої спілки, яка подала конкурсну пропозицію для участі в конкурсі.

Члени комісії зобов'язані не допускати конфлікту інтересів під час розгляду конкурсних пропозицій.

Перед початком розгляду конкурсних пропозицій член комісії зобов'язаний повідомити про наявність конфлікту інтересів та надати пояснення щодо обставин, які можуть перешкоджати об'єктивному виконанню ним обов'язків.

Член комісії, у якого виявлено конфлікт інтересів, виводиться з її складу.

Якщо конфлікт інтересів виявлено після ухвалення комісією рішення про визначення переможців, таке рішення підлягає перегляду.

11. Засідання конкурсної комісії проводяться у міру потреби, про що повідомляється учасникам засідання не пізніше ніж за п'ять днів до його початку.

Засідання конкурсної комісії вважається правомочним, якщо на ньому присутні не менше двох третин складу конкурсної комісії.

12. Рішення конкурсної комісії приймається більшістю голосів членів комісії, присутніх на засіданні, та оформляється протоколом.

За умови рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови конкурсної комісії.

Протоколи засідань конкурсної комісії підписуються присутніми на її засіданні членами.

13. Рішення конкурсної комісії доводиться до відома учасників конкурсу та розміщується у триденний строк на офіційному веб-сайті організатора конкурсу.

Учасникові конкурсу на його вимогу може бути видана копія протоколу засідання конкурсної комісії.

14. Конкурс проводиться у два етапи. На першому етапі конкурсна комісія розглядає конкурсні пропозиції щодо їх відповідності вимогам пунктів 5, 7 і 8 цього Порядку.

Конкурсна комісія у разі потреби може прийняти рішення про проведення перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній

пропозиції. Перевірка проводиться у порядку, визначеному організатором конкурсу.

За результатами розгляду конкурсних пропозицій та перевірки достовірності інформації, наведеної в конкурсній пропозиції, конкурсна комісія визначає конкурсні пропозиції, які допускаються для участі у другому етапі конкурсу.

У разі коли громадська організація, творча спілка не виконала програми (не реалізувала проекту, заходу), для виконання яких надавалася фінансова підтримка, за два попередніх бюджетних періоди, про що було прийняте рішення відповідно до пункту 22 цього Порядку, питання стосовно доцільності участі її конкурсної пропозиції у другому етапі конкурсу розглядається конкурсною комісією.

Якщо до участі в конкурсі допущено лише одну конкурсну пропозицію чи не допущено жодної, конкурсна комісія може прийняти рішення про продовження строку подання конкурсних пропозицій. Зазначений строк не повинен перевищувати 30 календарних днів з дати ухвалення такого рішення.

На другому етапі конкурсу конкурсна комісія проводить відкритий захист конкурсних пропозицій, на який запрошуються учасники конкурсу, конкурсні пропозиції яких допущені до участі у другому етапі.

Захист конкурсної пропозиції здійснює керівник громадської організації, творчої спілки, яка є учасником конкурсу, або його уповноважений представник.

У разі коли учасник конкурсу письмово відмовився від відкритого захисту конкурсної пропозиції, конкурсна комісія приймає рішення про припинення його подальшої участі в конкурсі, про що надсилає письмове повідомлення.

15. Конкурсна комісія оцінює конкурсні пропозиції за такими критеріями:

відповідність зазначеним у конкурсній документації цілям та пріоритетним завданням;

очікувана результативність програми (проекту, заходу);

ефективність використання бюджетних коштів, передбачених для фінансування програми (проекту, заходу);

повнота охоплення цільової аудиторії;

інноваційність;

рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення, необхідного для виконання програми (реалізації проекту, заходу), досвід діяльності у відповідній сфері;

спроможність громадської організації, творчої спілки продовжувати виконання програми (реалізацію проекту, заходу) або здійснювати подібні заходи після припинення фінансової підтримки.

Члени конкурсної комісії індивідуально оцінюють конкурсні пропозиції за кожним з передбаче-

них цим Порядком критеріїв за шкалою від нуля до 10 балів. Результати оцінки конкурсних пропозицій додаються до протоколу засідання конкурсної комісії.

Конкурсна комісія на засіданні підсумовує оцінки конкурсних пропозицій і приймає рішення про визначення переможців конкурсу з урахуванням передбаченого організатором конкурсу обсягу бюджетних коштів, що виділяються для виконання відповідних програм (реалізації проєктів, заходів).

У разі набрання конкурсними пропозиціями однакової кількості балів рішення про визначення переможця конкурсу приймається членами комісії шляхом відкритого голосування. Член комісії може висловити свою думку щодо прийнятого ним рішення. За умови рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови конкурсної комісії.

Пріоритетність фінансування програм (проєктів, заходів) визначається згідно з кількістю балів, набраних конкурсними пропозиціями за результатами оцінювання.

16. Рішення конкурсної комісії про визначення переможців конкурсу доводиться у триденний строк з дати його прийняття до відома громадських організацій, творчих спілок, які брали участь у другому етапі конкурсу, оприлюднюється на офіційному веб-сайті організатора конкурсу та в інший прийнятний спосіб.

У разі надання фінансової підтримки для виконання програм (реалізації проєктів, заходів) за рахунок коштів державного бюджету організатор конкурсу надсилає у триденний строк Секретаріатові Кабінету Міністрів України інформацію про переможця конкурсу для розміщення на урядовому веб-сайті "Громадянське суспільство і влада".

17. Рішення конкурсної комісії може бути оскаржене у тижневий строк організаторові конкурсу, а у разі незгоди з рішенням організатора конкурсу – в установленому порядку.

18. Організатор конкурсу на підставі рішення конкурсної комісії про визначення переможців конкурсу приймає рішення щодо укладення договорів про виконання програми (реалізацію проєкту, заходу) (далі – договір).

Договір повинен містити опис та план виконання програми (реалізації проєкту, заходу) із зазначенням строків та відповідальних виконавців на кожному етапі; обов'язки організатора конкурсу щодо фінансування програми (проєкту, заходу) із зазначенням строків такого фінансування; обов'язки громадської організації, творчої спілки щодо оприлюднення та подання організаторові конкурсу інформації про час і місце проведення заходів, матеріалів, підготовлених в рамках виконання програми (реалізації проєкту, заходу), щоквартальних та підсумкових звітів; права, обов'язки і відповідальність сторін у разі

дострокового припинення виконання програми (реалізації проєкту, заходу) чи їх фінансування; умови, передбачені законодавством, та умови щодо яких досягнуто взаємної згоди.

Договір повинен містити зобов'язання громадської організації, творчої спілки повернути бюджетні кошти у разі, коли не виконано програму (не реалізовано проєкт, захід).

Громадська організація, творча спілка, визнана переможцем конкурсу, бере участь у співфінансуванні програми (проєкту, заходу) в розмірі, встановленому організатором конкурсу (але не менш як 25 відсотків необхідного обсягу фінансування).

Внесок для виконання програми (реалізації проєкту, заходу) може здійснюватися переможцем конкурсу у вигляді матеріальних чи нематеріальних ресурсів, у тому числі як оплата вартості приміщення, техніки, обладнання.

У разі коли переможець конкурсу письмово відмовляється від виконання програми (реалізації проєкту, заходу), конкурсна комісія приймає рішення щодо визнання переможцем конкурсу громадської організації, творчої спілки, конкурсна пропозиція якої набрала більшу кількість балів серед учасників конкурсу, які не були визнані переможцями.

19. Організатор конкурсу розміщує на власному офіційному веб-сайті розроблені громадськими організаціями, творчими спілками плани заходів та іншу інформацію, пов'язану з виконанням програм (реалізацією проєктів, заходів).

20. Організатор конкурсу проводить щокварталу моніторинг виконання програми (реалізації проєкту, заходу) за такими показниками:

обсяг бюджетних коштів, витрачених на виконання програми (реалізацію проєкту, заходу);

досягнення в результаті виконання програми (реалізації проєкту, заходу) цілей і завдань, визначених для кожного етапу виконання (реалізації);

відповідність результативних показників виконання програми (реалізації проєкту, заходу) запланованим результативним показникам;

повнота охоплення цільової аудиторії в рамках виконання програми (реалізації проєкту, заходу);

рівень заінтересованості та задоволеності потреб цільової аудиторії в результаті діяльності, що провадиться в рамках виконання програми (реалізації проєкту, заходу).

Результати моніторингу оприлюднюються щокварталу на офіційному веб-сайті організатора конкурсу.

21. Громадська організація, творча спілка подає у місячний строк після виконання програми (реалізації проєкту, заходу) організаторові конкурсу підсумковий звіт про виконання договору та обсяг використаних бюджетних коштів за формою, визначеною організатором конкурсу.

Підсумковий звіт повинен містити опис та пере-

лік завдань, виконаних у рамках програми (проєкту, заходу); результативні показники виконання програми (реалізації проєкту, заходу); причини невиконання умов договору в повному обсязі або частково (у разі потреби); оцінку рівня заінтересованості та задоволеності потреб цільової аудиторії, на яку спрямовувалася програма (проєкт, захід). Організатор конкурсу має право встановлювати додаткові вимоги щодо змісту звіту.

22. Організатор конкурсу готує у місячний строк після надходження підсумкового звіту громадської організації, творчої спілки підсумковий висновок за результатами моніторингу виконання програми (реалізації проєкту, заходу), у якому наводиться інформація про виконання показників, зазначених у пункті 21 цього Порядку, та умов договору.

Організатор конкурсу оприлюднює підсумковий висновок за результатами моніторингу разом із підсумковим звітом громадської організації, творчої спілки на власному офіційному веб-сайті та подає їх конкурсній комісії. У разі надання фінансової підтримки громадській організації, творчій спілці для виконання програми (реаліза-

ції проєкту, заходу) за рахунок коштів державного бюджету організатор конкурсу надсилає відповідні матеріали Секретаріатові Кабінету Міністрів України для розміщення на урядовому веб-сайті "Громадянське суспільство і влада".

Конкурсна комісія на підставі підсумкового висновку за результатами моніторингу і підсумкового звіту громадської організації, творчої спілки може прийняти рішення про те, що програму (проєкт, захід) не виконано (не реалізовано), яке у триденний строк оприлюднюється на офіційному веб-сайті організатора конкурсу.

Організатор конкурсу на основі відповідного рішення конкурсної комісії може прийняти рішення про повернення бюджетних коштів, яке у триденний строк надсилається громадській організації, творчій спілці.

Після надходження рішення організатора конкурсу про повернення бюджетних коштів громадська організація, творча спілка повертає у тижневий строк на рахунок організатора конкурсу, відкритий у територіальному органі Казначейства, бюджетні кошти, які перераховуються протягом двох робочих днів до відповідного бюджету. ✱

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України
від 12 жовтня 2011 р. № 1049

ПЕРЕЛІК

постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 р. № 1062 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу проєктів програм, розроблених молодіжними, дитячими громадськими організаціями та їх спілками, стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї» (Офіційний вісник України, 2002 р., № 31, ст. 1468).

2. Пункт 14 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2004 р. № 1572 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 46, ст. 3055).

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 травня 2009 р. № 444 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 р. № 1062» (Офіційний вісник України, 2009 р., № 33, ст. 1158).

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 956 «Про затвердження Порядку проведення конкурсного відбору проєктів і програм інформування громадськості

з питань європейської інтеграції, розроблених громадськими організаціями» (Офіційний вісник України, 2008 р., № 84, ст. 2826).

5. Пункт 2 постанови Кабінету Міністрів України від 29 червня 2011 р. № 778 «Деякі питання надання молодіжним та дитячим громадським організаціям державної підтримки для виконання загальнодержавних програм і заходів стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї» (Офіційний вісник України, 2011 р., № 56, ст. 2241).

6. Пункт 11 змін, що вносяться до актів Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2004 р. № 1757 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 52, ст. 3451).

7. Пункт 15 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2005 р. № 305 (Офіційний вісник України, 2005 р., № 16, ст. 845).

*Рубрику підготувала
Анна Леонтєва*

ЗНАЙОМТЕСЬ: ГРОМАДСЬКА РАДА ПРИ ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСНІЙ ДЕРЖАВНІЙ АДМІНІСТРАЦІЇ

Сьогодні про налагодження роботи консультативно-дорадчого органу, пошуки ефективних шляхів залучення представників інститутів громадянського суспільства до управлінських функцій розповідає голова громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації, керівник регіонального відділення Національного комітету Міжнародної торгової палати Ф. Г. Харута.

– Федоре Григоровичу! Почнімо з традиційного запитання. Як формувалася очолювана Вами громадська рада? Представники яких інститутів громадянського суспільства увійшли до її складу?

– На відміну від існуючої раніше практики, коли не було чіткого механізму формування громадських рад і все фактично залежало від доброї волі керівника органу виконавчої влади, у Типовому положенні про громадську раду, затвердженому постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 року № 996, вперше запропоновано конкретний механізм створення цих консультативно-дорадчих органів. Дотримання цих рекомендацій дозволило уникнути будь-яких звинувачень у порушенні демократичних засад під час підготовки та проведення установ-

чих зборів. У нас вони відбулися 4 лютого цього року за участю делегатів від 90 інститутів громадянського суспільства. До складу ради увійшли представники благодійних фондів, об'єднань ветеранів та інвалідів, молодіжних організацій, професійних спілок, асоціацій та об'єднань підприємців, екологів, жіночих організацій, творчих спілок. Склад ради виявився неоднорідним не лише за тематичною спрямованістю діяльності громадських інституцій, але й досвідом роботи. 31 % з них створені ще до 2000 року, 33,5 % – у 2000 – 2004 рр., 15 % – у 2005 – 2008 рр., 20,5 % – у 2009 – 2010 роках. Мабуть, саме це та досвід формального існування попередніх громадських рад стали причиною того, що одразу ж після оприлюднення персонального складу ради у ряді засобів масової інформації з'явилися

доволі скептичні висловлювання щодо можливості створення з такого «конгломерату» цілісного, ефективно працюючого консультативно-дорадчого органу, здатного на партнерських засадах взаємодіяти з обласною державною адміністрацією.

– Чи вдалося переконати у зворотному? Якщо так, то в який спосіб?

– Насамперед довелося взяти своєрідний тайм-аут майже на два місяці. Упродовж цього часу активно працювала створена із 16 найбільш досвідчених представників інститутів громадянського суспільства робоча група, яка мала напрацювати проекти

Положення та Регламенту громадської ради, визначити тематичну спрямованість комісій, в індивідуальному порядку з'ясувати бажання кожного члена ради працювати у тій чи іншій з них, провести організаційні засідання, запропонувати найбільш оптимальну структуру громадської ради. Сумнівів щодо потенційних можливостей громадської ради не виникало. Адже у її складі 9 кандидатів наук, стільки ж мають почесні звання Заслуженого працівника України в різних галузях, 14 – практичний досвід роботи в органах виконавчої влади, 11 обиралися депутатами рад різних рівнів, у тому числі 2 – народними депутатами України попередніх скликань. Більше половини членів ради мають досвід керівництва господарюючими суб'єктами.

Уже на першому засіданні робочої групи більшість її членів зійшлися на тому, що окрім Положення й Регламенту, варто розробити й документ, який відображав би консолідоване бачення, пріоритети й прогнозовані результати колективної роботи членів громадської ради на весь термін її дії, тобто до 2013 року. Таким документом, за рішенням робочої групи, мала стати Стратегія діяльності громадської ради при Закарпатській обласній державній адміністрації, в якій повинні бути визначені основні цілі та пріоритети, механізми їх досягнення та очікувані результати діяльності громадської ради, найголовніший з яких – створення міцних підвалин для формування ефективної системи управління на регіональному рівні.

На адресу групи на цьому етапі від членів громадської ради надійшло близько 30 зауважень і пропозицій, що стосувалися тематичної спрямованості та назв комісій, варіантів структури ради. Завершився цей період проведенням організаційних засідань комісій та обранням їх голів, заступників. На першу офіційну зустріч з головою облдержадміністрації Олександром Ледидою, яка відбулася в облдержадміністрації 24 квітня й мала на меті обговорити проблеми взаємодії, громадська рада прийшла, вже маючи власну Стратегію, доопрацьовані Положення та Регламент, проект структури та перспективний план роботи.

Всі ці матеріали були попередньо оприлюднені на веб-сайті громадської ради, який було презентовано для журналістів в Ужгородському прес-клубі реформ. Процес формування робочих органів громадської ради висвітлювали ряд обласних друкованих видань, зокрема газети «Новини Закарпаття», «Трибуна», «Ріо», провідні телерадіокомпанії. І лише після цього ми вийшли на загальні збори, де всі ці напрацювання були схвалені.

У Стратегії діяльності громадської ради до 2013 року визначено п'ять основних пріоритетів. По-перше, сприяння практичній реалізації головного консолідованого громадами краю документу – Регіональної стратегії розвитку Закарпаття до 2015 року. По-друге, забезпечення інформаційної відкритості й прозорості своєї діяльності для громад області. По-третє, досягнення високого експертного рівня. По-четверте, впровадження найбільш ефективних форм діалогу та конструктивної співпраці з галузевими управліннями облдержадміністрації, насамперед у питаннях, що стосуються реалізації системних реформ. По-п'яте, залучення до співпраці та партнерства представників інститутів громадянського суспільства, які не входять до складу громадської ради, та створення ефективного інституту експертів громадської ради.

– Якою є структура ради? На скільки, на Вашу думку, вона є ефективною?

– У складі нашої ради працюють 10 комісій: сприяння захисту прав працюючих та запобігання безробіттю; з питань захисту довкілля, медичної екології та екологічної безпеки; з питань освіти, культури та збереження й примноження духовних цінностей; сприяння реалізації планів соціально-економічного розвитку області, раціонального використання ресурсів та підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону; з розвитку підприємництва та будівництва; сприяння реалізації молодіжної політики, розвитку молодіжного спортивного руху та запобігання злочинності серед неповнолітніх; сприяння захисту прав ветеранів, інвалідів та малозахисчених верств населення; з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства та гендерної політики; захисту прав і свобод громадян, правової експертизи та боротьби з корупцією; з розвитку міжрегіональних, міжнародних зв'язків та євроінтеграції. У відповідності з їх тематичною спрямованістю та планом роботи комісії попередньо вивчають та виносять на засідання ради пропозиції з питань формування та реалізації державної політики у різних сферах життя закарпатців.

У період між засіданнями ради активно працює її президія у складі 17 осіб. Це постійний робочий орган, який забезпечує взаємодію з облдержадміністрацією, надає допомогу комісіям у підготовці питань, попередньо розглядає запропоновані ними проекти рішень. Сюди входять голова ради, його заступники, керівники комісій та члени секретаріату. На секретаріат, до складу якого

увійшли 2 представники інститутів громадянського суспільства та один представник органу виконавчої влади, покладено організаційне забезпечення та інформаційний супровід діяльності громадської ради.

– Очолювана Вами громадська рада працює уже близько восьми місяців. Про які конкретні результати, досягнення, цікавий досвід Ви могли б розповісти читачам «Вісника»?

– Аби не бути голосливим, звернусь до статистики. За цей період проведено чотири загальних зборів, шість засідань Президії. Близько сорока разів засідали комісії. На практиці ми переконалися, що сформована нами структура є дієздатною, гнучкою й дозволяє долучати до роботи всіх членів ради. Щодо змісту, то зішлюся на кілька прикладів. Лише за підсумками засідання ради, проведеного 22 червня, на розгляд облдержадміністрації було передано 5 ухвалених радою рішень. Вони стосувалися підсумків громадської експертизи стану виконання регіональної стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 року, ходу виконання обласної програми підтримки підприємництва на 2011 – 2012 роки та підсумків моніторингу стану розвитку малого та середнього бізнесу в умовах дії Податкового кодексу України. Окрім цього, передано схвалену радою пропозицію комісії з питань охорони здоров'я, материнства і дитинства та гендерної політики щодо необхідності відкриття в області реабілітаційного центру для наркозалежних та ВІЛ-хворих. На цьому ж засіданні члени ради були ознайомлені з підсумками громадської експертизи модифікації Угоди про малий прикордонний рух.

Проведенню згаданого засідання сприяла ретельна підготовка документів у комісіях, якими керують Олег Лукша, Михайло Греньо, Вікторія Лані, Світлана Мітряєва.

Ближчим часом при кожній комісії запрацюють експертні групи з найбільш досвідчених фахівців та науковців. Їх кандидатури зараз обговорюються в комісіях і на черговому засіданні ради будуть затверджені.

– Як Ви оцінюєте взаємодію громадської ради з обласною державною адміністрацією?

– У цілому позитивно. У нас не було жодних перепон щодо затвердження складу громадської ради чи погодження Положення. Секретаріат громадської ради, на який покладено обов'язки забезпечення комісій матеріалами при підготовці питань, може без затримки отримати їх у відділах та управліннях. Зважаючи на те, що у згаданій

постанові Кабінету Міністрів, як на мене, механізм взаємодії «виписаний» доволі схематично, ми дещо конкретизували його шляхом укладення протоколів намірів про співпрацю між комісіями та галузевими управліннями облдержадміністрації. У цьому плані хотів би особливо виокремити комісію сприяння захисту прав і свобод громадян, правової експертизи та боротьби з корупцією, яка окрім галузевих управлінь, уклала такі угоди із управлінням МВС України у Закарпатській області, територіальним відділенням Державної податкової служби, командуванням прикордонного загону, Управлінням захисту прав споживачів та деякими іншими. Це важливо й з огляду на те, що на черговому засіданні громадської ради згадана комісія буде вносити пропозиції щодо удосконалення порядку інформування громадськості у сфері протидії корупції. Без участі представника облдержадміністрації не проходить жодне засідання громадської ради чи її президії. Керівники відділів та управлінь не відмовляються й від запрошення взяти участь у роботі комісії. Наприклад, на нещодавньому засіданні комісії сприяння захисту прав ветеранів, інвалідів та малозахищених верств населення при розгляді питання, що стосувалося стану дотримання вимог чинного законодавства щодо підтримки малозахищених верств населення, були присутні начальники головних управлінь соціального захисту населення та відділення Пенсійного фонду України в Закарпатській області Віктор Мацола та Анастасія Пентик, керуючий обласним відділенням обласного фонду соціального захисту інвалідів Андрій Воробець. На засіданні було досягнуто домовленості, в який спосіб будуть координуватись зусилля під час підготовки проектів розпоряджень, що стосуються цієї категорії працюючих, інших документів, які можуть викликати значний суспільний резонанс. Закінчилось засідання підписанням чотиристороннього протоколу про співпрацю та спільним обговоренням персонального складу групи експертів, які надаватимуть допомогу комісії. Подібних прикладів взаємодії можна навести багато. Проте, це зовсім не означає, що проблем у налагодженні таких взаємин не виникає.

– Що маєте на увазі?

– Слід відверто визнати, що далеко не всі посадові особи виявилися готовими до співпраці з громадською радою в умовах розширення її повноважень, насамперед отримання права подавати обов'язкові для розгляду пропозиції, що стосуються реалізації державної політики у різних сферах життя, удосконалення роботи органу виконавчої влади, а також права проведення

антикорупційної експертизи. Прикро, коли у розмові з деякими посадовцями переконаєшся, що вони зовсім не обізнані зі змістом постанови Кабінету Міністрів № 996. Трапляються випадки порушення термінів реагування на подання громадської ради, «забудькуватість» щодо запрошення голови громадської ради для участі у засіданні колегії облдержадміністрації, ігнорування положення згаданого документа щодо сприяння матеріально-технічному забезпеченню діяльності ради. Перекоаний, що згадані проблеми будуть усунені спільними зусиллями. Тому намагаємось не драматизувати ситуацію, а йти на компроміс. Адже навіть у країнах зі сталою демократією рівноправні, партнерські стосунки влади й громадських організацій склалися не одразу. Громадська рада до цього готова. Уже на етапі функціонування робочої групи нам вдалося уникнути крайнощів від міфологізації можливостей громадської ради до примітивного розуміння суті її діяльності на кшталт пропозиції «йти до влади й питати, яку допомогу вона хотіла б отримати», й знайти розумну середину.

– Як висвітлюється діяльність громадської ради?

– Забезпечення інформаційної відкритості і прозорості діяльності громадської ради потребує потужних мас-медійних ресурсів. Стратегія діяль-

ності нашої ради передбачає два підходи до реалізації цього пріоритету: з одного боку – створення власних ресурсів та використання можливостей провідних ЗМІ, що виходять в обласному центрі, з іншого – використання інформаційних ресурсів і можливостей інститутів громадянського суспільства, які входять до складу ради. Наразі маємо власний веб-сайт, вийшов перший номер Бюлетеня громадської ради, який плануємо випускати щокварталу. Значну допомогу у розміщенні матеріалів надає обласна газета «Новини Закарпаття», ряд інших видань. На окремих засіданнях президії, загальних зборах присутні представники провідних телерадіоканалів області.

Використовуємо також веб-сайти «Агентства сприяння сталому розвитку Карпатського регіону «Форза», Агентства місцевого розвитку та інформаційних ресурсів «Європоліс», «Асоціації розвитку малого і середнього бізнесу та інновацій «Ужгород – XXI вік» та деякі інші. Однак цього виявилось замало. Тому на засіданні президії прийняли рішення про розробку Комунікаційної стратегії громадської ради. Наразі ми маємо проекти двох варіантів цього документа. Один із них запропонував заступник голови громадської ради Олег Лукша, інший – заступник керівника секретаріату, керівник Ужгородського прес-клубу реформ Ірина Бреза. Працює робоча група, яка має запропонувати громадській раді узгоджений варіант.

– Чи підтримує Ваша громадська рада зв'язки з аналогічними радами при інших обласних держадміністраціях, як співпрацюєте з громадськими радами, утвореними при райдержадміністраціях області?

– У Стратегії діяльності громадської ради окремим розділом виокремлено горизонтальні та вертикальні взаємозв'язки. Напрацьовані нами документи ми одразу ж надсилаємо на адресу керівників громадських рад при інших облдержадміністраціях. Уважно слідкуємо і за їхнім досвідом. Зокрема, у роботі громадської ради при Донецькій облдержадміністрації нам імпонують напрацювання щодо залучення громадськості до розгляду питань, пов'язаних з реорганізацією та ліквідацією загальноосвітніх навчальних закладів. Систематично обмінюємося інформацією з громадською радою при Дніпропетровській облдержадміністрації та деякими іншими громадськими радами. Як на мене, добрі перспективи відкриває у цьому напрямку створення Координаційної ради голів обласних рад.

Що стосується взаємин з громадськими радами при райдержадміністраціях, то окрім методичної допомоги практикуємо виступи наших

представників на місцях і навпаки – запрошення керівників цих громадських рад для участі у наших засіданнях. Окремі проблеми, передбачені нашим планом роботи, плануємо вивчити спільно. Наприклад, питання про стан дотримання в області вимог Закону України «Про природно-заповідний фонд та створення умов для традиційного полонинського господарювання» ми перенесли на наступний рік з тим, щоб у його підготовці могли взяти участь громадські ради Рахівського, Тячівського та Міжгірського районів. Близьким часом плануємо провести виїзне засідання президії в Іршавському районі. Підтримуємо також зв'язки з інститутами громадянського суспільства, які не увійшли до складу ради. За період, що минув після установчих зборів, 7 із них виявили бажання брати участь у засіданнях ради і подали всі необхідні документи. Наразі їх запрошуємо з правом дорадчого голосу. Працюємо також і над встановленням контактів з громадськими організаціями за кордоном. Зокрема, у Швейцарській Конфедерації маємо власного представника – Галину Гаврилко, активно співпрацюємо з посольством України у цій країні. До прикладу, одне із засідань президії громадської ради у серпні було присвячено зустрічі з Надзвичайним і Повноважним послом України у Швейцарській Конфедерації та князівстві Ліхтенштейн Ігорем Діром.

– Що із набутого досвіду Ви могли б запропонувати колегам?

– Зрозуміло, що універсальних порад не може бути. Сьогодні інститути громадянського суспільства вчать співпрацювати з владою на цілком нових, партнерських засадах з тим, щоб спільними зусиллями забезпечити реалізацію державної політики у найважливіших сферах. З огляду на це виокремив би практику заслуховування інформаційних звітів керівників структурних підрозділів облдержадміністрації на загальних зборах громадської ради. На наше переконання, такі виступи, з одного боку, створюють можливість підвищення рівня поінформованості членів ради про хід виконання галузевих програм, підготовку нормативно-правових актів, з іншого – висловлені членами ради зауваження і пропозиції дають можливість органу виконавчої влади більш оперативно враховувати думку громадськості. До певної міри такі виступи є своєрідною громадською експертизою фаховості того чи іншого посадовця. ✱

*Підготував
Михайло Вовчанський*

Дізнайся більше

ГРОМАДСЬКА ЕКСПЕРТИЗА В ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКОЇ РАДИ

Наявність механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики є невід'ємною передумовою демократичного урядування. Таким механізмом, зокрема, є громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади, яку у 2008 році було передбачено в українському законодавстві **постановою Кабінету Міністрів від 5 листопада 2008 р. № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади»**.

Зазначеним актом було визначено, що громадська експертиза здійснюється інститутами громадянського суспільства і передбачає оцінку діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі. Пізніше повноваження проводити громадську експертизу отримали і громадські ради при органах виконавчої влади (відповідно до Типового положення про громадську раду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996).

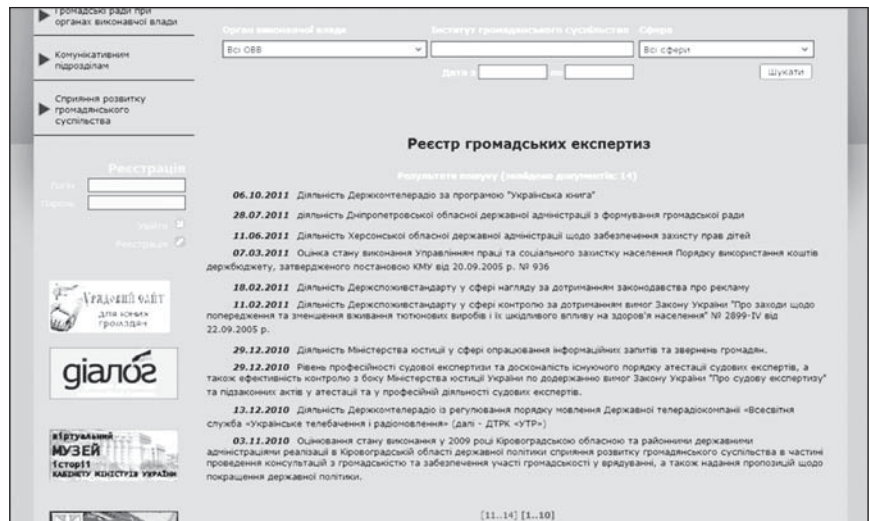
Аналіз інформації про діяльність громадських рад свідчить, що зовсім невелика їх кількість випробувала цей механізм на практиці. Але при цьому варто зазначити, що й інститути громадянського суспільства також не досить активно проводили громадські експертизи протягом 3 років з моменту отримання такої можливості. **Реєстр громадських експертиз**, розміщений на сайті «Громадянське суспільство і влада» (<http://civic.kmu.gov.ua>), на сьогодні містить лише 14 успішних історій дослідження громадськістю діяльності органів виконавчої влади (тобто завершених експертиз, результати яких були розглянуті органами). Тож громадська експертиза як механізм участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики перебуває ще у процесі становлення. Але ваша громадська

рада може взяти у цьому процесі активну участь.

Що ж слід зробити громадській раді, яка хоче провести громадську експертизу? Враховуючи обмежений обсяг видання, надамо найважливіші рекомендації.

1. Радимо **вивчити досвід ваших попередників за допомогою Реєстру громадських експертиз**. У ньому розміщуються експертні пропозиції та заходи органів виконавчої влади, розроблені з метою їх врахування. Найбільш цікавою і корисною, на нашу думку, є інформація про проведення експертиз, результати яких дійсно були вчасними і допомогли удосконалити діяльність органів виконавчої влади. Це, зокрема, громадська експертиза діяльності:

- Херсонської облдержадміністрації щодо утвердження гендерної рівності в області, проведена МГО «Нова генерація»;
- Київської міськдержадміністрації щодо

виконання в межах території мікрорайону «Русанівка» комплексних загальноміських заходів «Твій дім, твоє подвір'я», проведена органом самоорганізації населення «Комітет мікрорайону «Русанівка»;

- Кіровоградської облдержадміністрації та райдержадміністрацій щодо реалізації державної політики з питань сприяння розвитку громадянського суспільства, проведена Творчим об'єднанням «ТОРО»;

- Державного комітету з питань технічного регулювання та споживчої політики щодо контролю за дотриманням вимог Закону України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення», проведена ГО «Інститут Медіа Права», та деякі інші.

Важливо, що кожна картка громадської експертизи в Реєстрі містить контактні дані інституту громадянського суспільства, який проводив експертизу. Тож ви завжди зможете отримати додаткову інформацію та поради.

2. Визначити та затвердити на засіданні громадської ради мету і предмет громадської експертизи. Предметом експертизи може стати проект нормативно-правового акта, який розробляє орган виконавчої влади, або діяльність органу у певній сфері.

При цьому особливо важливо не помилитися щодо компетенції органу виконавчої влади, діяльність якого вивчатиметься. Для цього радимо членам громадської ради ще раз передивитися:

- нормативно-правову базу, яка регулює діяльність органу виконавчої влади (залежно від його рівня це можуть бути закони України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», положення про центральні органи виконавчої влади, затверджені указами Президента України, та ін.);
- дані про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності органу виконавчої влади та види інформації, яку він зберігає, що відповідно до статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації» повинні бути оприлюднені на офіційному сайті кожного органу виконавчої влади.

Крім того, можна провести попередні консультації з профільними підрозділами органу виконавчої влади та запросити їх представників на відповідне засідання громадської ради.

Зверніть особливу увагу на необхідність максимальної конкретизації мети і предмета громадської експертизи, що дозволить мінімізувати час отримання від органу виконавчої влади необхідної інформації та забезпечить отримання саме потрібної інформації. Так, навряд швидко й ефективно буде розглядатися запит з метою «проаналізувати роботу Пенсійного фонду» без зазначення конкретного напрямку цієї роботи.

3. Надіслати органу виконавчої влади запит на проведення громадської експертизи, який повинен містити:

- відомості про суб'єкта проведення громадської експертизи (у даному випадку – громадську раду), його контактні дані;
- мету і предмет громадської експертизи;
- перелік документів та інших матеріалів, які громадська рада бажає отримати від органу виконавчої влади для проведення експертизи (знову ж таки, максимальна конкретизація цього переліку значно полегшить подальшу роботу й органу, і громадської ради);
- адресу, за якою орган виконавчої влади має надіслати відповідь на запит, або прізвище, ім'я та по батькові особи, уповноваженої одержати таку відповідь, її контактний телефон і електронну адресу.

Крім того, якщо громадська рада бажає бути залученою у рамках відповідної робочої групи до процесу підготовки органом виконавчої влади необхідних для громадської експертизи матеріалів, вона має вказати це у своєму запиті.

День надходження запиту до органу виконавчої влади є датою початку проведення громадської експертизи.

4. Проконтролювати, щоб орган виконавчої влади після отримання запиту здійснив заходи, передбачені Порядком сприяння проведенню громадської експертизи, затвердженим постановою Кабінету Міністрів від 5 листопада 2008 р. № 976. Так, орган виконавчої влади повинен:

- у тижневий строк видати наказ (розпорядження) про проведення експертизи і заходи, пов'язані з підготовкою матеріалів. При цьому мають бути зазначені прізвище, ім'я, по батькові та посада особи (осіб), відповідальної (відповідальних) за забезпечення взаємодії з громадською радою під час проведення експертизи;
- у тижневий строк розмістити на своєму офіційному сайті інформацію про надходження запиту щодо проведення громадської експертизи та заходи, здійснені з метою сприяння її проведенню;
- утворити у разі потреби робочу групу для підготовки матеріалів із залученням представників громадської ради;
- забезпечити надання громадській раді матеріалів або завірених в установленому порядку їх копій з урахуванням вимог та строку, визначених Законом України «Про інформацію» (зараз розробляються зміни до відповідної постанови Кабінету Міністрів з метою приведення її у відповідність до нового Закону України «Про доступ до публічної інформації»).

Що робити, якщо орган виконавчої влади не виконує ці вимоги? Громадська рада може звер-

нутися до керівника цього органу з відповідною скаргою. Якщо зазначена скарга не буде задоволена і громадській експертизі не надаватиметься сприяння, це може бути оскаржено до відповідного вищого органу (для райдержадміністрацій – облдержадміністрації, для облдержадміністрацій та центральних органів виконавчої влади – Кабінету Міністрів України).

5. Провести експертизу та підготувати рекомендації за її результатами. До речі, це, мабуть, найскладніший етап, оскільки більшість ініційованих на сьогодні громадських експертиз так і не завершилися конкретними результатами.

Які методи можуть бути використані громадською радою? Їх спектр достатньо широкий:

- аналіз отриманих даних від органу виконавчої влади;
- збір та узагальнення додаткових (альтернативних) даних шляхом моніторингу публікацій засобів масової інформації, опитування представників цільової аудиторії;
- проведення «мозкових штурмів», фокус-груп та ін.

На цьому етапі громадській раді важливо максимально мобілізувати свій експертний потенціал, а також за необхідності залучити сторонніх експертів. Крім того, варто не забувати про можливість отримання додаткових консультацій від профільного підрозділу органу виконавчої влади.

Пропозиції за результатами громадської експертизи можуть оформлюватися у вигляді експертного висновку, який містить:

- вступ (мета, предмет експертизи, підстави проведення);
- загальну частину (опис матеріалів, які були надані органом виконавчої влади, етапів та методів проведення експертизи, інформація про залучених експертів, результати аналізу проблемних питань тощо);
- висновки і рекомендації (максимально конкретні і такі, що відповідають повноваженням відповідного органу виконавчої влади).

Результати громадської експертизи схвалюються на засіданні громадської ради та направляються органу виконавчої влади.

6. Проконтролювати заходи органу виконавчої влади з розгляду результатів громадської експертизи. Так, відповідно до Порядку сприяння проведенню громадської експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 5 листопада 2008 р. № 976, орган виконавчої влади після надходження експертних пропозицій повинен:

- у тижневий строк розмістити їх на своєму офіційному сайті;
- розглянути їх на найближчому засіданні колегії за участю представників громад-

ської ради (у разі коли колегію не утворено, експертні пропозиції у двотижневий строк розглядає керівник органу за участю представників громадської ради);

- розробити і затвердити за результатами розгляду експертних пропозицій заходи, спрямовані на їх реалізацію (відповідні накази, розпорядження);
- у десятиденний строк надати громадській раді письмову відповідь про результати розгляду експертних пропозицій та заходи, спрямовані на їх реалізацію;
- у десятиденний строк розмістити відповідну інформацію на своєму офіційному сайті;
- надіслати її Секретаріату Кабінету Міністрів України для розміщення на урядовому сайті «Громадянське суспільство і влада».

7. Налагодити співпрацю з органом виконавчої влади у процесі виконання заходів з реалізації експертних пропозицій. Зокрема, це може бути

робоча взаємодія з профільним підрозділом органу виконавчої влади, участь у розробленні необхідних проектів нормативно-правових актів, розгляд інформації про стан виконання на засіданнях громадської ради тощо.

Додаткові консультації з питань проведення громадської експертизи ви можете отримати в Департаменті інформації та комунікацій з громадською Секретаріату Кабінету Міністрів за телефонами: (044) 256-66-37 та 256-62-28.

Сподіваємось, зазначені поради стануть вам у нагоді. А для того, щоб довести, що ефективно проведення громадської експертизи може здійснити інститут громадянського суспільства / громадська рада будь-якого рівня (члени громадських рад при райдержадміністраціях часто висловлюють побоювання щодо цього), пропонуємо вашій увазі успішний досвід громадської організації села Крогулець Тернопільської області «Наше майбутнє». За надання цієї інформації дякуємо Творчому центру «ТЦК» (Володимиру Купрію та Анастасії Гернезі).

Як сільська громадська організація на Тернопільщині провела громадську експертизу діяльності районної державної адміністрації

Громадська організація села Крогулець «Наше майбутнє» (Гусятинський район Тернопільської області) чи поки що не єдина із місцевих організацій такого типу здійснила громадську експертизу діяльності Гусятинської районної державної адміністрації щодо використання субвенцій, направлених на перевезення пільгових категорій громадян (керівник проекту Оксана Скакун).

Громадська організація спрямувала свої зусилля на те, щоб покращити ситуацію з організацією перевезення пільгових категорій громадян, оскільки у Гусятинському районі проживає приблизно 18 тисяч громадян, які згідно з чинним законодавством мають право на пільговий проїзд в автомобільному транспорті загального користування, проте на практиці, більшість із цих громадян не мають можливості скористатись своїм правом. Виявити причини виникнення такої ситуації та змінити її на краще – от у чому полягала мета громадської експертизи.

Знання про цей механізм участі у формуванні та реалізації державної політики громадська організація отримала на тренінгах, які проводив Творчий центр «ТЦК» в межах проекту «Розбудова спроможності місцевих організацій громадянського суспільства в Україні», що впроваджувався за фінансової підтримки Фонду демократії ООН (UNDEF). Після цього активісти «Нашого майбутнього» розробили програму громадської експертизи та подали відповідний запит до районної державної адміністрації. Варто зазначити, що обидві сторони – і влада, і громадська організація – на початку цього шляху відчували деяку невпевненість та побоювання. Перші не розуміли, для чого це сільській громадській організації робити та і чому власне їх хтось має «перевіряти». Другі намагалися в складній ситуації знайти саме те, що власне має підлягати експертизі, віднайти найбільш прийнятні методи аналізу проблеми і т. п. Подолати цю проблему допомогли початкові зустрічі громадських активістів та посадових осіб державної адміністрації, під час яких було знайдено взаємну вигоду від запланованої громадської експертизи та налагоджено партнерські стосунки.

Для сприяння проведенню громадської експертизи було створено робочу групу з відповідальних посадовців під головуванням першого заступника голови райдержадміністрації. Відбулось кілька зустрічей членів групи експертів та посадових осіб державної адміністрації. Достатньо ґрунтовними та змістовними були глибинні інтерв'ю з відповідальними працівниками підрозділів адміністрації та територіальних підрозділів інших органів виконавчої влади (відділ розвитку інфраструктури та житлово-комунального господарства, управління праці та соціального захисту населення та ін.).

Громадськими експертами було проведено аналіз нормативно-правової бази, що регулює перевезення пільгових категорій громадян. Волонтери організації провели моніторинг (методом спостереження) перевезення представників пільгових категорій громадян, опитали пільговиків та підприємців, що здійснюють перевезення в межах району. Вражаючими виявились результати проведеного опитування громадян, що мають право на пільговий проїзд в автобусах, які рухаються в межах району. Так, з 1000 опитаних пільговиків майже половина не знає про своє право на безкоштовний проїзд або не знає, яким чином можна реалізувати це право. Лише 8,8 % пільговиків користуються своїм правом на практиці.

Все це допомогло підготувати достатньо ґрунтовні рекомендації та пропозиції для районної державної адміністрації, які були розглянуті на колегії та прийняті у повному обсязі. Зокрема, переглянуто практику укладання договорів з перевізниками, що обслуговують пільговиків району, забезпечивши, щоб такі договірні відносини існували з усіма, а не лише з окремими суб'єктами підприємницької діяльності. Крім того, тепер у кожному автобусі виділено спеціальні місця для пільговиків.

Цікаво, що представник громадської організації «Наше майбутнє» увійшов до складу громадської ради при Гусятинській районній державній адміністрації, тож варто очікувати подальшого ефективного використання механізму громадської експертизи вже цією радою. ✱

Участь громадських рад у проведенні консультацій з громадськістю під час формування та реалізації державної політики

Важливість проведення ефективних консультацій з громадськістю визнається і Кабінетом Міністрів України, і представниками громадськості. Це одна з найголовніших умов побудови партнерської взаємодії органів влади та громадянського суспільства на шляху розбудови успішної української держави.

Порядок проведення консультацій з громадськістю визначається **постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»**.

Консультації можуть проводитись у формі **публічного громадського обговорення** (конференції, громадські слухання, засідання за круглим столом, збори, зустрічі з громадськістю, електронні консультації, Інтернет-конференції, теле-, радіодебати) або у формі **вивчення громадської думки** (соціологічні дослідження, телефонні «гарячі лінії», моніторинг засобів масової інформації, узагальнення пропозицій і зауважень громадян та ін.).

В обов'язковому порядку консультації у формі публічного громадського обговорення повинні проводитись щодо:

- проектів нормативно-правових актів, що мають важливе суспільне значення і стосуються конституційних прав, свобод, інтересів і обов'язків громадян, а також актів, якими передбачається надання пільг чи встановлення обмежень для суб'єктів господарювання та інститутів громадянського суспільства, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами;
- проектів регуляторних актів;
- проектів державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішень стосовно стану їх виконання;
- звітів головних розпорядників бюджетних коштів про їх витрачання за минулий рік.

І в Порядку проведення консультацій з громадськістю, і в Типовому положенні про громадську раду при центральному та місцевому органі виконавчої влади, затверджених постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996, громадським радам надано широкі можливості для участі

у проведенні консультацій з громадськістю. Тобто, ваша громадська рада може суттєво допомогти органу виконавчої влади підвищити ефективність консультацій з громадськістю з важливих питань державної політики. Для цього варто пам'ятати наступну інформацію.

1. Громадські ради мають право **подавати пропозиції до Орієнтовного плану проведення відповідним органом виконавчої влади консультацій з громадськістю**. Такий **план складається щороку** органом з урахуванням основних завдань, визначених Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, Державною програмою економічного і соціального розвитку України, планом законопроектних робіт та іншими документами, а також **результатів проведення попередніх консультацій з громадськістю**. Зазначений план оприлюднюється на офіційному сайті органу виконавчої влади та в інший прийнятний спосіб.

Зверніть увагу! Оскільки Орієнтовний план має бути затверджений на початку року, ви уже зараз можете розглядати на засіданні громадської ради пропозиції до нього та офіційно надавати їх органу виконавчої влади.

2. Громадські ради мають право **ініціювати проведення консультацій з громадськістю**, не включених до Орієнтовного плану. При цьому громадська рада може виступити **посередником між органом виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства**, оскільки останні мають право надавати пропозиції щодо таких консультацій громадській раді.

Зверніть увагу! У разі коли пропозиція щодо проведення консультацій з громадськістю з одного питання надійшла не менше ніж від трьох інститутів громадянського суспільства, такі консультації проводяться обов'язково.

3. У разі проведення органом виконавчої влади консультацій з громадськістю громадські ради:

- **отримують в обов'язковому порядку від органу проекти відповідних актів, матеріали;**
- **залучаються органом до організації публічного громадського обговорення**, що передбачає, зокрема:
 - 1) визначення питання, яке буде винесене на обговорення;

- 2) розроблення плану заходів з організації та проведення обговорення;
- 3) вжиття заходів для забезпечення репрезентативності соціальних груп населення, а також суб'єктів господарювання, інститутів громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування та інших заінтересованих суб'єктів;
- 4) збір та аналіз інформації про оцінку громадськістю ефективності запропонованого шляху вирішення питання;
- 5) формування експертних пропозицій щодо альтернативного вирішення питання;
- 6) проведення аналізу результатів обговорення та забезпечення їх врахування під час прийняття остаточного рішення.

4. Також громадська рада у рамках своєї роботи має право:

- подавати органу виконавчої влади **пропозиції щодо організації консультацій з громадськістю** (форма, учасники, порядок денний і т. п.);
- подавати органу виконавчої влади **пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів, удосконалення його роботи**;
- збирати, узагальнювати та подавати органу виконавчої влади **інформацію про пропозиції громадськості** щодо вирішення питань, які мають важливе суспільне значення;
- організовувати **публічні заходи для обговорення** актуальних питань розвитку галузі чи адміністративно-територіальної одиниці;
- здійснювати **громадський контроль за врахуванням пропозицій та зауважень громадськості** органом виконавчої влади.

5. **Пропозиції громадської ради розглядаються органом виконавчої влади в обов'язковому порядку** і мають для нього рекомендаційний характер. Рішення, що приймається органом за результатами розгляду пропозицій, не пізніше ніж у десятиденний строк після його прийняття в обов'язковому порядку повинно бути доведено до відома ради шляхом його оприлюднення на офіційному сайті та в інший прийнятний спосіб.

Зверніть увагу! Інформація про прийняте рішення має містити відомості про врахування пропозицій громадської ради або причини їх відхилення.

6. Громадська рада може взяти **участь у електронних консультаціях щодо проектів нормативно-правових актів, які проводяться на сайті «Громадянське суспільство і влада» (<http://civic.kmu.gov.ua>)** у рубриці «Консультації з громадськістю».

Якщо, на думку громадської ради, орган виконавчої влади не виконує або виконує недостатньою мірою обов'язки, пов'язані з проведенням консультацій з громадськістю, вона може звернутися з відповідними зауваженнями до керівника цього органу, а у разі відмови вжити необхідні заходи – до вищого органу (для райдержадміністрацій – облдержадміністрації, для облдержадміністрацій та центральних органів виконавчої влади – Кабінету Міністрів України).

Крім того, нагадуємо, що ваша громадська рада має можливість здійснювати **громадський моніторинг** проведення органом виконавчої влади консультацій з громадськістю, порівнювати його активність у цьому питанні з відповідною роботою інших органів. У цьому вам також допоможе сайт «Громадянське суспільство і влада», на якому розміщуються **анонси громадських обговорень**, які проводять усі центральні та місцеві органи виконавчої влади.

Додаткові консультації з питань участі громадських рад у проведенні консультацій з громадськістю ви можете отримати в Департаменті інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів за телефонами: (044) 256-66-37 та 256-62-28.

Також пропонуємо вам дізнатися більше про досвід ваших колег з громадської ради при Мінприроди щодо моніторингу процесу проведення консультацій з громадськістю. За надання цієї інформації дякуємо голові громадської ради Антоніні Єришевій.

Як громадська рада при Мінприроди відстояла необхідність широкого громадського обговорення стратегічних документів у сфері екологічної політики

Громадська рада при Міністерстві екології та природних ресурсів активно бере участь у підготовці пропозицій до проектів важливих державних рішень у сфері екології. Але не менш важливою складовою її роботи став моніторинг дотримання процедур проведення консультацій з громадськістю при розробці таких рішень. Яскравим прикладом цього стала історія з розробленням Стратегії національної екологічної політики на період до 2020 року.

До підготовки зазначеного документа залучалась робоча група з екологічної політики громадської ради. Тобто члени ради мали змогу надати свої пропозиції та зауваження. Але для громадської ради цього було недостатньо. Вона звернула увагу на те, що в цілому остаточний проект Стратегії не було обговорено у порядку, передбаченому українським законодавством та Оргуською конвенцією. Хоча міністерство і оприлюднило проект на своєму сайті, і навіть визначило дату проведення його публічного обговорення, документ внесли на розгляд Кабінету Міністрів до проведення консультацій з громадськістю. Схвалений проект Стратегії було подано до Верховної Ради України.

Громадська рада відреагувала на це і на своєму засіданні визнала таким, що не відбулося, громадське обговорення проекту Стратегії національної екологічної політики на період до 2020 року. І хоча члени громадської ради з розумінням поставилися

до необхідності оперативного прийняття Стратегії для налагодження ефективної взаємодії української держави з Європейським Союзом, вони наполягли на важливості дотримання екологічних прав громадян. Члени ради підготували колективне звернення до керівництва Мінприроди, Кабінету Міністрів, Верховної Ради, Представництва ЄС в Україні із закликом переглянути процес підготовки Стратегії, насамперед в частині забезпечення громадського обговорення цього важливого для кожного громадянина документа.

Голос громадської ради почули і проект Стратегії було повернуто Мінприроди на доопрацювання. Документ оприлюднили на сайті міністерства, відбулись громадські слухання для його обговорення.

Доопрацьований з урахуванням зауважень фахівців та громадськості проект Стратегії було передано Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, після чого відбулось його подальше обговорення за участю народних депутатів, представників органів виконавчої влади, вчених та громадськості.

Громадська рада при Мінприроди також проводила моніторинг дотримання процедури проведення консультацій з громадськістю під час розроблення проекту Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища України на 2011–2015 роки. Зазначений документ готувала робоча група, склад якої затвердив Міністр після погодження з робочою групою з екологічної політики громадської ради. Крім того, проект Національного плану дій пройшов масштабне обговорення у формі громадських слухань, під час якого було опрацьовано близько 1.5 тисячі зауважень.

Таким чином активна позиція громадської ради сприяла проведенню широких консультацій з громадськістю щодо екологічної політики та налагодженню ефективної співпраці з Мінприроди з цього питання.

*Рубрику підготувала
Тетяна Андрійчук*

ПУНКТИ ДОСТУПУ ГРОМАДЯН до інформації органів державної влади у бібліотеках України (Мережа ПДГ)

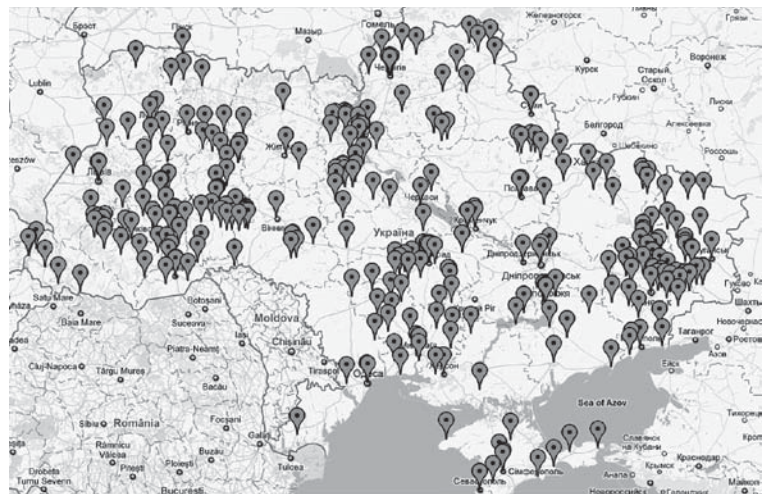
Пункти доступу громадян (ПДГ) – це інформаційні центри у бібліотеках України, де громадяни мають можливість отримати інформацію про діяльність органів державної влади, у т. ч. з електронних джерел, та дізнатись, яким чином можна долучитись до процесу прийняття державних рішень. Бібліотекарі, підготовлені на спеціальних тренінгах, можуть також проводити навчання щодо доступу громадськості до інформації органів державної влади для читачів (користувачів) бібліотек, представників громадських організацій регіону та місцевої влади.

Мережа ПДГ започаткована Українською бібліотечною асоціацією (УБА) у червні 2009 року в межах гранту Програми сприяння Парламенту України II (ПСП II) за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Діяльність Мережі ПДГ координується УБА у партнерстві з ПСП II.

Зверніть увагу! Між Секретаріатом Кабінету Міністрів, ПСП II та УБА досягнуто домовленість про можливість **налагодження співпраці між громадськими радами при органах виконавчої влади та бібліотеками Мережі ПДГ** для організації участі громадян у формуванні державної політики та проведення відповідних заходів (зустрічей з громадянами, семінарів, консультацій, публічних дискусій та ін.).

*Мережа ПДГ охоплює
всі регіони України.*

Станом
на жовтень 2011 року
пункти доступу
громадян діють у
336 бібліотеках України.

Список бібліотек Мережі ПДГ, а також контактну та іншу інформацію про діяльність Мережі, яка постійно оновлюється, ви знайдете **на веб-сайті ПСП II** (<http://pdp.org.ua/caps>) у розділі «Мережа пунктів доступу громадян (ПДГ) до інформації органів державної влади». Доступ до цього ресурсу є також через **урядовий сайт «Громадянське суспільство і влада»** (<http://civic.kmu.gov.ua>).

Щодо питань співпраці з бібліотеками-учасницями Мережі ПДГ звертайтеся, будь ласка, до Української бібліотечної асоціації: (044) 239-74-87, <http://www.uba.org.ua>, або безпосередньо до бібліотек Мережі ПДГ вашого регіону.

Бібліотеки Мережі ПДГ радо запрошують до співпраці!

МЕХАНІЗМИ ВИСУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ НЕУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО СКЛАДУ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ У КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Протягом 2011 р. на адресу Кабінету Міністрів України надходило чимало звернень про необхідність удосконалення механізму формування громадських рад, насамперед стосовно введення вимоги щодо наявності у інститутів громадянського суспільства досвіду роботи у сфері діяльності відповідного органу виконавчої влади. Тому Департамент інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів поцікавився, як відбувається формування подібних консультативно-дорадчих органів у країнах Центральної та Східної Європи.

Цей документ описує різні механізми висування і обрання представників неурядових організацій до державних комісій, робочих груп і консультативних рад країн Центральної і Східної Європи.

Якими є ці механізми?

1. Неурядові організації обирають своїх представників на обмежену кількість місць у складі консультативно-дорадчого органу

Доречним прикладом є Національний фонд громадянського суспільства (NCF) в Угорщині. Більшість членів у різних керівних органах NCF є представниками неурядових організацій. Їх обирають на спеціальних зустрічах національних і регіональних організацій, які висувують своїх представників. Кандидати, які отримують більшість голосів, стають членами цього консультативно-дорадчого органу. При цьому одна частина членів обирається за географічним принципом (тобто вони представляють певний регіон), а інша частина представляє специфічну сферу діяльності.

Подібний приклад – Рада сприяння розвитку громадянського суспільства в Хорватії. Це професійний консультативний орган при Урядовому офісі для співпраці з неурядовими організаціями. Члени ради, які представляють громадські організації, повинні працювати в попередньо визначених сферах (один представник від кожної сфери). Висувати кандидатів може кожна організація. Всі кандидати, які відповідають необхідним умовам (таким як наявність належного досвіду, мотиваційного

листа, резюме тощо), після вступного висування вносяться до списку для голосування. Потім починається 15-денний період, коли неурядові організації голосують, заповнюючи та відправляючи поштою спеціальну форму, підписану особою, яка представляє організацію, та скріплену печаткою. Урядовий офіс для співпраці з неурядовими організаціями публікує список переможців, а також всіх інших кандидатів, вказуючи також кількість голосів за кожного кандидата.

У Болгарії три представники неурядових організацій, що працюють у соціальній сфері, сфері екології і сфері освіти, науки та культури, обираються до Моніторингового комітету Національної стратегічної довідкової бази. Організації повинні активно працювати у відповідній сфері як мінімум протягом трьох років. Після публікації оголошення про початок процедури виборів неурядові організації протягом 20 днів можуть подати свої кандидатури. Далі кандидати з кожної сфери зустрічаються і обирають свого представника в Комітеті. Окрім того, вони мають запропонувати координуючий механізм для донесення інформації до інших неурядових організацій в представленій сфері та узгодження пропозицій з ними.

Ще один приклад в Болгарії – механізм, створений екологічною організацією «Bluelink». «Bluelink» координує висування представників екологічних організацій для участі в різних консультативних групах. По-перше, є чіткі вимоги до кваліфікації і досвіду кандидатів від неурядової організації (необхідно мати як мінімум один рік досвіду і кваліфікацію у відповідній сфері, надати мотиваційний лист). Одна і та сама особа не може бути представником більше ніж в одному органі, а її мандат не може мати строк більше 2 років. Окрім цього, є вимоги щодо інформування інших неурядових організацій про зустрічі, в яких представник брав участь. Потенційні виборці (організації, які мають право голосувати під час кожних виборів) мають подати певні документи для реєстрації перед виборами. Кожна організація може висувати лише одну особу на одну позицію. Період для висування

не може бути меншим 12 робочих днів. Вибори відбуваються після узагальнення результатів і публікації списку кандидатів. Період для голосування не може бути меншим 10 робочих днів. Кожна неурядова організація може голосувати лише за одного кандидата на кожну позицію. Для цього представник організації підписує відповідний документ, який можна надіслати поштою, факсом або відсканувати і відправити електронною поштою. Переможцем стає кандидат, який отримав більшість голосів, а ті, хто опинився на другому і третьому місці, залишаються в резерві.

2. Неурядові організації обирають своїх представників на необмежену кількість позицій у складі консультативно-дорадчого органу

Прикладом такого механізму є Рада з питань громадянського суспільства при Міністрі з європейських справ у Болгарії. Обмеження кількості місць, які займають кандидати від неурядових організацій, немає. Серед вимог до кандидатів найважливішим є те, що кожен член має висуватись від щонайменше 10 організацій.

3. Відбір неурядових організацій органом влади

У даному випадку спеціальні обмеження, пов'язані із сферою діяльності неурядових організацій, не є типовими. Найбільш актуальними є особисті вимоги до кандидатів (вони мають бути експертами).

У Польщі до складу Ради публічної благодійної діяльності входять 10 представників громадських організацій і 10 представників державних органів. Міністр самостійно обирає представників неурядових організацій зі списку, який формується за пропозиціями неурядових організацій.

В Естонії Рада опікунів Національного фонду громадянського суспільства складається з 10 членів, п'ятеро з яких є представниками громадянського суспільства. Їх висувують неурядові організації, але відбір здійснює орган влади. При цьому більш важливим критерієм є компетентність, а не репрезентативні якості.

Подібним є приклад з Радою неурядових організацій при Президентові Азербайджану. Усього в раді 11 членів, три з яких є представниками держави, інші – представниками неурядових організацій. Вісім неурядових організацій представляють вісім різних громадських сфер. Неурядові організації від кожної сфери мають обирати по 3 представника на своїх власних виборах. Президент вибирає одну з трьох кандидатур від кожної сфери.

За таким принципом формується і Рада для неурядових організацій у Словаччині. Її очолює віце-прем'єр-міністр, який відповідає за взаємодію з неурядовими організаціями. Він призначає інших членів ради. У 2007 році він відправив листи

до неурядових організацій з проханням надати кандидатури до складу ради, після чого самостійно здійснював відбір.

4. Відбір неурядових організацій до складу консультативно-дорадчого органу за допомогою контрактної організації

Прикладом є Центр інформаційної підтримки, взаємодії та розвитку неурядових організацій в Словенії (CNVOS). Так само як «Bluelink» у Болгарії, Центр розробив спеціальну процедуру для відбору представників неурядових організацій до різних консультативно-дорадчих органів. Відмінність від болгарського прикладу полягає в тому, що в Словенії контрактна організація організує вибори – встановлює сферу діяльності, в якій повинні працювати кандидати, спеціальні вимоги до них, а також метод голосування. Найчастіше використовується процедура голосування (але може бути необхідність в одностайній підтримці кандидата або у встановленні певної комбінованої процедури).

Основні характеристики механізмів висування неурядових організацій до складу консультативно-дорадчих органів

1. Вимоги до кандидатів

Такими вимогами може бути сфера діяльності кандидата, досвід (певна кількість років роботи у відповідній сфері діяльності) або необхідна професійна компетентність. Кандидати мають надати резюме, мотиваційний лист або інший доказ того, що вони погоджуються на висування.

2. Вимоги до виборців

Може бути необхідним, щоб неурядові організації, які братимуть участь у голосуванні, працювали у спеціальній сфері діяльності (наприклад, у тій самій, в якій працює кандидат), також мали певну історію роботи (тобто, не були заснованими перед виборами). Окрім того, часто існує попередня реєстрація виборців, для якої можуть бути потрібні спеціальні документи, наприклад, свідоцтво про юридичний статус тощо.

3. Умови висування і голосування

По-перше, неурядова організація має обмежитися висуванням лише одного кандидата. У деяких випадках може існувати вимога щодо висування одного кандидата декількома організаціями (як наприклад, вимога щодо десяти організацій, які висувують одного кандидата на посаду в консультативно-дорадчому органі).

Часто перед виборами існує етап висування потенційних кандидатів. Зазвичай період для

висування достатньо тривалий – 10-15 днів. Після цього оголошуються всі запропоновані кандидати і проводяться вибори. Період виборів також може бути достатньо тривалим.

4. Метод голосування

Методи голосування є різними (в Словенії переможець визначається лише у разі одностайного голосування), але найбільш популярними є вибори, в яких переможцем стає той, хто отримує більшість голосів. Наступні за кількістю голосів кандидати залишаються в резерві на випадок, коли позиція стане вакантною.

Неурядова організація може голосувати після заповнення спеціальної форми/бюлетеня, підписаного особою, яка представляє організацію. Форму можна відправити поштою, факсом або навіть електронною поштою (відскановану копію). Кожна організація може голосувати лише за одного кандидата на кожну позицію.

5. Можливість відкликання мандата

У деяких випадках, коли обраний кандидат не виконує своїх зобов'язань (не бере участь в зустрічах, не забезпечує доведення інформації до відома інших неурядових організацій тощо), є можливим

розпочати процедуру відкликання мандата. Наприклад, «Bluelink» надає можливість проводити таку процедуру під час національної конференції екологічних організацій. Їх представник може бути відкликаний голосами більшості учасників – 50 % +1. Ініціювати таку процедуру мають можливість 20 % членів (поза рамками національної конференції). У Словенії обумовлено, що 1/3 виборців, які брали участь у виборах, можуть припинити дію мандата кандидата.

6. Організатор процедури

Зазвичай це орган, при якому створюється відповідний консультативно-дорадчий орган. У деяких випадках це може бути спеціально обрана неурядова організація.

Для підготовки публікації використані матеріали дослідження «Mechanisms for nominating of NGO representatives», проведеного Bulgarian Center for Not-for-Profit Law за сприяння USAID і German Marshall Fund of United States (GMF).

*Рубрику підготувала
Наталія Окша*

ЯК НАМ НАВЧИТИ ГРОМАДСЬКУ РАДУ?

Минає рік, як при органах виконавчої влади почали створюватись громадські ради. Нагадаємо, що оновлення складу цих колегіальних виборних консультативно-дорадчих органів передбачено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

Як проходив цей процес? Оцінки чуємо різні. Є і нарікання: законодавча база недосконала, посадовці взаємодіяти з громадськістю не дуже прагнуть... Звісно, нормативно-правова база потребує вдосконалення. А нашому чиновництву, щоб випустити активність громадської ради наче пару у свисток, хочеться заплющити очі і на наявний пункт 17 Типового положення. За прикладом ходити далеко не треба. У столиці секретаріат громадської ради при Київській міській держадміністрації не забезпечено ані приміщенням, ані засобами зв'язку. Не створено жодних умов для його роботи. Хіба може структура, яка об'єднує 222 представники громадських організацій і у складі якої 29 постійних комісій, працювати без свого штабу?

Однак, поговоримо про інше. Про спроможність самих громадських рад реалізувати свою місію громадського контролера і виразника думки громадськості під час формування та реалізації державної політики. Важливим чинником тут є чималий арсенал знань, який слід обов'язково опанувати активу. Пам'ятаймо: навчений – значить озброєний!

Підготовку громадських активістів до роботи у консультативно-дорадчих органах нам би належало розпочати відразу після прийняття згаданої вище постанови. Адже завдання було оновити лави громадських рад, надати їм можливість працювати більш ефективно і на демократичній основі. Натомість делеговані представники частогусто про саму 996-у постанову уперше почули на установчих зборах. А після зборів, були випадки, сушили мізки над тим, як правильно протокол скласти. Я вже не кажу про численні непорозуміння і конфлікти, що затягнули період формування та налагодження діяльності громадських рад.

Громадські активісти для утворення громадських рад мали лише три місяці часу і обмежені ресурси для самоосвіти. Методичні рекомендації і поради, коментарі до нормативно-правової бази тоді надавали урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада» та Інтернет-портал «Громадських рад України». Окремі роз'яснення

були і на сайтах деяких органів центральної влади. Корисною стала книга «Як сформувати громадську раду при органі виконавчої влади?» Українського незалежного центру політичних досліджень. Погодьтеся, вибір джерел для самонавчання майбутніх членів громадських рад широким і різноманітним назвати важко. Навіть, якщо і забули когось назвати у цьому списку. Але це вже історія.

Наразі громадські ради при переважній більшості органів виконавчої влади сформовано. Сьогодні вони мали б перейти до активної та основної фази своєї діяльності – здійснення впливу на формування та реалізацію державної політики. Однак, як і в попередні роки, це не стало віхою у громадському житті.

Наразі громадські ради при переважній більшості органів виконавчої влади сформовано. Сьогодні вони мали б перейти до активної та основної фази своєї діяльності – здійснення впливу на формування та реалізацію державної політики. Однак, як і в попередні роки, це не стало віхою у громадському житті.

Як на мене, одна з причин цього – брак відповідних знань і практичних навичок. Загал громадського активу тільки-но починає усвідомлювати, з чим доведеться мати справу і який інструментарій опанувати. Скажімо, та ж урядова постанова № 996 передбачає проведення консультацій з громадськістю як основний засіб налагодження комунікації влади з громадянами. І якщо Типове положення про громадську раду активісти більш-менш опанували, то за Порядок проведення консультацій почали братися щойно. А ще є громадський контроль, громадська експертиза та громадська антикорупційна експертиза. Неважко здогадатися, який пласт нормативно-правових актів належить перелопатити, аби належним чином задіяти ці форми роботи.

Зарадить справі постійне і системне навчання членів новостворених громадських рад. Його форми можуть бути різні. Корисними, наприклад, були два заходи, проведені цього літа: семінар для членів громадських рад при місцевих органах виконавчої влади, організатором якого виступив Департамент інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України за підтримки ПСП ІІ, та конференція «Громадські ради в Україні: як забезпечити ефективність», організована Партнерством інститутів громадянського суспільства на підтримку громадських рад. Але цього

явно недостатньо. Подібні навчальні тренінги треба проводити як мінімум щоквартально.

Вважаю, що неосвоєною цілиною в інформаційно-методичному забезпеченні громадських рад є Інтернет-простір. Доречно відкрити методичні рубрики у розділі «Громадська рада» на офіційних веб-сайтах органів, в яких розміщувати напрацьований досвід у вигляді рекомендацій. Інтернет допоможе громадським радам задіяти дистанційну форму навчання своїх членів.

Сьогодні громадські ради гостро відчувають нестачу спеціальної літератури – методичних посібників, коментарів до законодавчих і нормативних актів, інформаційних брошур тощо. Їх примірники мають бути збільшені на порядок разів. І не тільки за рахунок зарубіжних донорів, а й державного бюджету.

Принагідно хотілося б звернутися до колег з Департаменту інформації та комунікацій з громадською Секретаріату Кабінету Міністрів з проханням розширити розділ «Дізнатися більше» «Вісника громадських рад» за рахунок методичних та освітніх матеріалів, коментарів правників, роз'яснень фахівців, порад досвідчених посадовців та ін. Та й сам «Вісник», якщо є справжні наміри зробити його надійним другом громадських рад, слід перевтілити у щомісячне видання. Його електронну версію варто надсилати безпосередньо громадським радам.

Є низка питань з розбудови громадянського суспільства, на які ще немає однозначної відповіді. А ні у влади, а ні в громадськості. Тут своє слово мають сказати науковці. Зокрема з Національної

академії державного управління при Президентові України. Чому б не запровадити там короткотермінові курси підвищення кваліфікації для активу громадських рад. На зразок тих, що вже працюють для державних службовців. Або спільно навчати на таких курсах і перших, і других.

Розумію, що мої думки можуть залишитися тільки на папері. Адже будь-яке навчання потребує ресурсів. А з ними зараз суцужно. Тому закликаю своїх колег з громадських рад засукати рукави і братися за самоосвіту. Насамперед внесіть питання свого навчання до порядку денного найближчого засідання громадської ради чи правління, обговоріть усім загалом, прийміть відповідні рішення. Доручіть їх виконання одній з постійних комісій, а кураторство – одному із заступників голови громадської ради. Не забудьте запросити на зібрання когось з керівників органу. Бо чиновникам теж треба навчатися розбудові громадянського суспільства. І, дивись, спільними зусиллями віднайдемо ресурси та можливості, і донори відгукнуться...

Усе частіше чуємо заклики про солідарну відповідальність влади і громадськості за успішний розвиток країни. А для цього обидві сторони мають учитись допомагати одна одній налагоджувати непростий механізм взаємодії. За такої умови громадська рада стане повноцінним партнером влади, а не її пасинком.

Думку висловив Микола Черненко, заступник голови громадської ради при Київській міській держадміністрації

ГРОМАДСЬКІ РАДИ. ЩО ЇМ ПІД СИЛУ В ТИПОВОМУ РАЙЦЕНТРІ?

Перші наслідки діяльності, а подекуди і бездіяльності громадських рад при районних державних адміністраціях вже мають місце. Частину відгуків вдалось почути під час зібрання на запрошення Секретаріату Кабінету Міністрів у м. Львові*, решта – із власного спілкування та досвіду. Аналіз наявних фактів, динаміка подій дали змогу мені дійти таких висновків.

1. На моє переконання, співпраця тому і називається співпрацею, бо має бути обоюдно вигідною і корисною. Такої між райдержадміністраціями і громадськими радами поки що немає, а до цього треба прагнути. Проте мотиви різні і не пересікаються. Райдержадміністрації можуть пропонувати громадським радам проводити громадські експертизи, аналіз політики але... громадські

ради – це добровільні об'єднання, де люди на волонтерських засадах мають і хочуть щось робити. Це вдається не завжди регулярно і не завжди якісно, тому і не дивно, що для влади громадські ради – це придаточні органи, які максимум на що спроможні, так це на висунення пропозицій щодо святкування державних свят та місцевих визначних дат, або як сказав один із учасників зібрання у Львові, бути

* Мається на увазі семінар для голів громадських рад при райдержадміністраціях західних областей, який 30 вересня 2011 р. у м. Львові проводив Секретаріат Кабінету Міністрів за підтримки Програми сприяння парламенту II – ред.

«головними по громадських виборчих комісіях, смітниках та побілці бордюрів перед святами». Дехто з членів громадських рад дійсно приміряв на себе корону люстратора, головного ревізора, але ніяк не головного працівника та ще й на волонтерських умовах. Тому і не перетинаються мотиви громади і влади бути обопільно корисними. У цьому треба шукати корінь для подальшої продуктивної роботи.

2. Як вихід: може бути продуктивною робота громадської ради, якщо у її складі є декілька активістів, що працюють у своїх НУО на штатній основі, тоді вони мають більше часу бути корисними громаді через представлення у громадській раді і виконання частини робіт в ній. Ще одним дієвим і недорогим кроком може стати повсюдне запровадження обов'язкового виділення коштів райдержадміністраціями на діяльність інститутів громадянського суспільства, які виконуватимуть соціальне замовлення влади. Ці кошти мають надаватися на конкурсній основі. У цьому випадку дієві громадські ради отримають шанс мати фінансування, що дозволить професійно підходити до громадських справ. Це є реальні рекомендації, які несуть у собі мотиваційну частину для членів громадських рад.

3. Більшість виступаючих говорили про обмеження чисельності громадських рад. Підтримую. Рейтингове голосування на основі конкретних справ реальних НУО, а не формально поданих документів – це раз. І два – це право участі однієї людини лише в одній громадській раді.

4. Фінансування. Хоча б секретаріату громадської ради. Відмовки «у нас на школи канцтова-

рів не вистачає, а ви тут зі своїми запитами пхаетесь», вважати невиконанням постанови Кабінету Міністрів № 996. Без підготовки проектів рішень, порядку денного, друку звітів немає що робити громадській раді. Є бажаючі із членів громадської ради взяти на себе ці функції – будь ласка. Немає бажаючих – райдержадміністрації, будьте ласкаві, забезпечте роботу секретаріату громадських рад (цю роль, як правило, виконує працівник відділу внутрішньої політики).

5. При початковому запалі всіх бажаючих потрапити до громадських рад утворились і такі ради, які тепер не можуть зібрати кворуму для проведення засідань. Все – діяльність громадської ради паралізована. Причини цього різні – від обрання «неугодного владі» голови громадської ради, до банальної безвідповідальності членів ради. Як вихід – саморозпуск такої громадської ради, оголошення про нові установчі збори, коригування Положення і Регламенту з урахуванням усіх моментів для неповторення блокування діяльності ради (наприклад, передбачити право президії або іншого подібного органу виключати з громадської ради тих членів, які без поважних причин двічі пропустили засідання, а також обов'язкове затвердження самої президії на перших зборах (разом із обранням голови, заступників, секретаріату, комітетів).

*Думку висловив Микола Орлов,
голова громадської ради
при Здолбунівській райдержадміністрації
Рівненської області*

**Інформаційний бюлетень «Вісник громадських рад» є інформаційно-презентаційним виданням, що готується Департаментом інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України.
e-mail: gromrada@kmu.gov.ua, сайт: <http://civic.kmu.gov.ua>.**

Розповсюджується безкоштовно.

Над випуском працювали: Дмитро Андреев, Наталія Окша, Тетяна Андрійчук, Наталія Жугай, Анна Леонтьєва, Михайло Шевченко, Олег Гончар.

Наклад: 3000 прим.
Підписано до друку 01.11.2011 р. Зам. № 774 (674)
Папір офсетний. Друк офсетний.

Комп'ютерна верстка та віддруковано в друкарні ФОП Москаленко О. М.

© Секретаріат Кабінету Міністрів України

